

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XXXII. De statu Reipublicæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

CAPVT XXXII.

De Statu Reipublicæ.

Optimè Imperiorum administrationem partitus Histo-
rico-politicus ex vsu optimus, vt cunctas nationes po-
pulus, primores, aut singuli regant. moraliter, & 1.
év πλάττει. nam si quis ad argutias & scrupulos distributionem Ex tribus
Reip. formis
vix vllibi
simplex ob-
tinet.
reuocauerit, vix erit vt parū putam Monarchiæ, Aristocratix, aut
Democratix speciē vel olim vel hodie, apud vllas gentes quis de-
monstrare possit (quod Kirchner. propugnat *disp. de Rep. 3. corol-
lar. vlt.*) nisi fortè apud quasdā barbaras nationes, quarū potiùs
dominica, herilia, & quasi in belluas sunt imperia, quàm politi-
cā: quæ supponunt capitis in membrā regimen; caput autē mem-
braque, eam renuunt difformitatē, cuius ne quidē pictoribus at-
que poētis æqua vnquā fuit potestas; scilicet humano capiti cer-
uicem equinam iungere, & varias inducere formas. Rebus cō-
positis id quod eminet nomen indit. Calida, frigida, sicca, hu-
mida, ab elemento prædominante denominantur. Itaque quod
in qualibet Rep. prædominatur, regiā, Aristocraticā, aut popu-
larē facit. excludo tamen eas denominationes quæ dicis non rei
causa fiunt. vt qui post Reges Romā exactos dicti sunt Reges sa-
cificulorū; eosque, quales Cæsar in commentariis, aliiq; sæpiùs
regulos appellant: & de quali illud, *sua esse huiusmodi imperia, vt
non minus haberet in se iuris multitudo, quàm ipse in multitudinem.* Vnde
& Aristoteles *lib. 3. de Rep. c. 3.* quinque genera Regum facit.

Ceterum attendere oportet jus Imperij an penes vnum sit, 2.
plures, an omnes. nam sæpè quibusdā simulachris ij penes quos Attendendū
penes quem
sit vis im-
perij.
vis Imperij est, alios dementant, quasi vel penes eos summa sit
rerum, vel in partem veniant. ita Augustus populum obcœ-
cauit, Principis nomine, & tribunitiā potestate vsus. nec mi-
nus initio Tiberius. sed & boni Principes legum condendarum
libertatem in eam formam redegerunt, vt à Senatu tractari,
& probari Primū oporteret, *l. humanum C. de legib.* id quod tamē
nihil læsit Maiestati. & quamquam etiā Cæsar nō Regem se, sed
Cæsarem esse responderit, aliquando idem tamen *apud Sueton.
c. 77.* dixit *debere homines iam consideratiùs loqui secū, ac pro legibus ha-
bere, qua ipse diceret.* quippe, Lucano teste, *omnia Cæsar erat.* Sic vi-
ce versā in Republ. optimatum quamuis vnus sit princeps, qui
emineat, non desinit esse Aristocratia, dummodo penes optima-
tes rerū summa maneat. qualiter olim in Germania Reges fue-
runt,

N n

runt,

runt, quibus Tacitus infinitam, aut liberam fuisse potestatem negat, & in concilio auditos ait *authoritate suadendi magis quam iubendi potestate.* & Gothones regnari addictius, quam ceteras Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem. Suionas autem à Germanis degeneres ostendens *unum eis imperitare nullis iam exceptionibus, nec precario iure regnandi.* eos Principes in concilio electos, Reges ex nobilitate, Duces ex virtute sumptos. Neque verò senatus autoritas ab origine Romæ instituti populi libertatem, Democratiámve minuit, tametsi illa tanta fuerit, vt de iis rebus, quæ notæ sunt Maiestatis, inter Populum & Senatum altercatio non semel fuerit. *Controuersia fuit,* inquit Liuius, *utrum populi iussu indiceretur bellum, an satis esset senatus consulto: peruicere tribuni, vt Consul de bello ad populum ferret.* eaque ratio semper obtinuit, vt quantacumque senatus magistratuúmve esset potestas, numquam tamen cederet summa formulæ, *Velit, iubeatis Quirites.* Immensa esset disputatio omniû regiminum limites demonstrare, definire, explicare. Innumeri sunt qui formas Imperiorum perscrutati sunt, & ex vltimis Besoldus: cautè tamen nec sine permisso aut castratione legendus, à quo alij citantur, discursus suos dedit, atque sub singulis sua exempla, tum veterum tum hodiernorum; præsertim Europæorum regiminum: quæ omnia disquirat: de monarchia generatim, gubernatione ab ipso statu iureque Imperij seiungenda: ex hoc non illa de Reipubl. forma statuendo: Dyarchia, tryarchia, Imperio Regis ac Regine vnito: Imperio inter plures quoad ditionem indiuiso: Regno pleno, monarchia Dominica, de Aristocrazia generatim, oligarchia, aliisque Aristocrazie speciebus: De Democratia generatim; de Democratia liberiori, de astrictiori, de statu Reipubl. mixto, de Regno legitimo, seu potius principatu, de statu Reip. subalterno, speciebus illius proprietatis, de Vasallo pro subdito non habendo extra Feudi causâ, de Statibus Imperij Germanico-Romani generatim, & deinceps de Electoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Imperialibus ciuitatibus, Ordine equestri libero, Imperioque immediatè subiecto, de diuersis Imperij Prouinciis obscure ad Imperiû pertinentibus, de rerû Publ. formis inter se cõparandis illarumque præstantiæ examine, illisque ad populi naturâ, aliasq; circumstantias adaptandis. sed & Carolus Loyseau *Tractatu de Seigneuries* naturam dominatuû atq; inprimis supremorû, seu souueranorû, & eorû qui de notis illorû participant suzeranorû Ducatuû, Marchionatuû, Comitatuû, Principatuû, aliorumq; id genus mediocriû atque

atque infimorū, singulorū notas, & potestatis vires diligenter quoad Galliā suam est perscrutatus, longā hanc disciplinam non tangemus, sed suis authoribus intactā relinuemus, sub vnico hoc monito; vt omnes presentē Reip. suā statū ament, diligenterq; cōseruent, nouitatibus omnibus, nisi quas necessitas, & secuta omnino opportunitas exegerit, viā præcludāt.

Quippe qualiscumq; sit Reip. facies, mutanda non est. rarò ^{3.} de vna specie in alterā transitur sine sanguine, & interitus periculo. Omnes, inquit Salust. *de bell. Jug. reru mutationes eadē fugā, aliāq; hostilia portendunt.* etiam quæ minus bona sunt, satius retinentur, quàm meliora cum incommodis adsciscantur. non eadem ratio est scolasticè de optima Reip. forma disputandi, & re ipsa malam, quin & bonam in meliorē mutandi. quædā etiā vitia vsu placent, & à tempore authoritatē habent. cuique suum pulchrū & qui toto terrarū orbe ridetur, Æthiops colorē suū omnibus præfert, & cacodæmones albos fingit. difficilè arbores euelluntur quæ altas radices egerunt. & vetusta ædificia rarò sine periculo soluuntur, aut cadunt. ita Tacit. *totius orbis mutatione fortunā imperij transiisse.* & apud eū Ottho; *oportunos esse conatibus transitus rerum:* & Percennius: *Quando tandem, inquit, ausuri estis remedia petere, nisi nouum adhuc & nutantem Principem precibus, vel armis adieritis?* & iterū alius: *Agendum, audendumque dum Galbæ authoritas fluxa, & Pisonis nondū conualuisset.* & stabilito Iulij imperio Tac. l. 1. *Annal. occisus Dictator Cesar aliis pessimum, aliis pulcherrimum facinus videbatur.* pessimum sanè. cū is Reip. status esset, quo, vt ait Pompon. l. 2. §. 11. *de orig. Iur. euenit vt necesse esset Reip. per vnum consuli. nisi quod Iulius Remp. ipse eo redegisset.* Retinenda ergo Reip. est forma, quamcumque Deus aut fortuna olim dedit.

Quin imò quia sensim quædā irrepunt, sæpè ad principia sua resoluenda Resp. vt apud Florentinos quondā fuit quinquen- ^{4.} nalis Reip. redintegratio; summo consilio; tametsi fatum, seu casus illud deinde excluderit; cū Cosmus Medicæus post Alexandri cædem senatum coëgit, vt perpetuum eum ducem crearet. vt quondam Sylla legionibus in urbem admisis Dictatorem se in annos quinquaginta tres creari iussit; & Augustus se Consulem; cū Senatu cunctante Legatus gladij capulum in curia discooperuisset: *Hic faciet, in- quiens, si vos non feceritis.* Syllanæ & Marianæ clades documento sunt, quanto incommodo nunc plebeia, nunc patricia gubernatio vices alternarit. & quanquam Augustus pacatè rexerit, fessa tamen erat iam Resp. & vulneribus exsanguis, quamuis

quamuis nec triumviratus eius sine sanguine defuit. sed & multis simulachris veteris Reip. retentis, legibus ferendis populum occupauit. quare Tacit. lib. 3. *Annal.* eum refert multis abolitis dedisse iura, quæ pace & Principe vteretur Respub.

Quibus sic personatis populus ita deceptus est, vt, quod Lilius alibi ait, *auide ruendo ad libertatem, in seruitutem delapsi sint.* iisdemque meditentis atque cõmentis id affecutus est, vt solidum p̄ se imperium obtineret, vmbra veteris Reip. populum à rebus nouandis distraheret: donec vix esset aliquis reliquus qui Remp. vidisset. neque (quod hodie multorum Principum Consiliariorumque vitium est) tædium inania populo permittere; quibus vt infantes crepundiis destineretur. altè admiserat illud Cælij ad Ciceronem: *Vide ne dum pudet te parum optimatem esse; parum diligenter, quod optimum est, eligas.*

Hæc quidem fortuita nutui diuino relinquenda sunt, quia non est consilium aduersus Deum.

*Vsque aded res humanas vis abdita quadam
Obterit, & pulchros fasces, sæuasque secures
Proculcare, ac ludibrio sibi habere videtur.*

5. Ceterum quæ possunt homines, mutandis rebus dare ipsi occasionem non debent: sed prospicere, ne quid innouetur. si ditioni regia potestas imposita est; maneat maiestas: si Aristocratica auctoritas; seruetur optimatum præcellentia: si Democraticum imperium; maneat libertas, & popularis administratio: seu, quod hodie plerisque accidit, Respub. si non simplex sit, & quam populus, aut primores, aut singuli regant, sed mixtæ administrationis: tum & Principi & senatui & populo, suæ cuique partes relinquuntur: atque ita suum cuique tribuatur, ne occultis consiliis Respub. lædatur: ne, vt Liu. l. 2. *in mille curias concionesq̄, cum alia in Æsquiliis, alia in Auentino fiant, dispersa, dissipata sit Respub.* sed omnino omnes in bonum publicum conspirent, eiusque status speciem perpetuò retinendam. nam per negligentiam inquit Arist. l. 5. *polit. mutatur status Reip. cum ad potestates assumuntur illi, qui presentem Reip. statum oderunt.*

6. Qua propter quod Tacit. lib. 3. *Annal.* olim, inquit, plebe valida vel cum Patres pollerent, noscenda vulgi natura, & quibus modis temperanter haberetur: Senatusque & optimatum ingenia qui maxime perdidicerant; callidi temporum, & sapientes credebantur: sic conuerso Reipublicæ statu, neque alio rerum, quam si vnus imperitet, hæc conquiri tradiq̄ in rem fuerit. sic & hodie cuique in sua Rep. laborandum, vt rationem status sui noscat, ac iuxta eum consilia expediat, quibus consistere, ac aduersus ea, quæ ad

Omni noui-
tati occasio
auferenda,
occultisq̄
consiliis.

Cuiq̄ Reip.
sua status
noscendus.

ad mutationem ducere possint, tutus esse queat. Regnum arcanis suis se aduersus optimatum plebisque conatus tueatur: Aristocratica ditio aduersus plebis & regna affectantium molimina: Democratica Resp. aduersus tyrannidem cogitantes, & optimatum philautias. de quibus pauco sermone differere visum.

CAPVT XXXIII.

De statu monarchiæ asserendo.

IN primis eum qui regnat, curare oportet vt populus sciat, credatvè legitimo eum titulo regnare. etiam ij qui regna per nefas occuparunt, semper prætexere soliti sunt titulum aliquem, & colorem querere. Sylla, Cæsar, Augustus etiam post inuasam Remp. Dictatoris, Consulis, Principis, Tribuni, aliaque nomina alij per leges & senatusconsulta dari sibi voluerunt. etiam ea lex quæ de Imperio Principis lata dicitur, quâ populus ei & in eum omne imperium suum & potestatem concessit, eam in causam lata est: siue sub Augusto, siue sub Vespasiano, seu quandocūque lata est. sic & apud Tacit. lib. 1. *Annal.* Galba loco, inquit, *libertatis erit, quod eligi cœpimus.* & populum simul demulcendo, & titulum suum ostentando.

1.
Qui regnāt
laborent vt
iusto titulo
credantur
regnare.

Et in electionibus quidem solite Principum artes sunt infatuare plebem, specie recusantium, quod maximè ambiunt. ita Augustus apud Tac. lib. 1. *Annal.* & Tiberius apud Sueton. *quasi coactus, & querens miseram & onerosam sibi iniungi seruitutem, recepit Imperium; nec tamen aliter, quàm vt depositurum se quandoque spem faceret.* & apud eundem Otho, *quasi raptus è publico, & suscipere Imperium vi coactus, gesturus.*

2.
In electio-
nibus specie
recusantiū
ambiant.

Accendit ea dissimulatio plebem, vt impensius velit ei deferre honores, quem credit inuitum. & iustius imperare creditur qui rogatus est quàm qui ambiuit. semper tamen siue electus Princeps sit, siue coactus, id agendum est, vt populo constet, bono eum iure imperare. qua in re nec præcones diuini verbi officio suo deesse velim, quin populum admoneant, & scrupulis coërceant, sicubi vel seditio, vel bellum timetur.

Debent exinde Principes introspicere suorum voluntates & ingenia, discernere contumaces ab obsequiosis, contumaciæ suspectos, feroces, turbidos, & plusquam ciuilia agitan-
tes, popularibus studiis inhiantes dominationi, aut non

3.
Genis suæ,
& singulo-
rum genitū
noscent.